

AO-00041/2024

Hble. Sra. Gemma Ubasart i González
Consellera
Departament de Justícia, Drets i Memòria
Carrer del Foc, 57
08038 Barcelona

Senyora,

En l'exercici de les nostres funcions, la institució del Síndic de Greuges va obrir una actuació d'ofici en relació a la mort violenta de la senyora Núria L.L. a mans d'un intern, el passat dia 13.03.2024.

En el marc d'aquesta actuació es demana informació a la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima (SMPRAV). D'una banda, la Secretaria ens tramet un informe de resposta a les qüestions que li vam plantejar. D'una altra, informa que ha incoat una informació reservada per disposar de més informació. Així mateix, tenim coneixement que Mossos d'Esquadra ha obert una investigació per aclarir les circumstàncies del succés.

Un cop valorada la informació facilitada i disponible sobre el cas, fem les consideracions següents:

1a. Pel que fa a la víctima:

– Lloc de feina i funcions que exercia quan es va produir la mort

La senyora Núria L.L treballava al Centre d'Iniciatives per a la Reinserció (CIRE) com a cuinera del CP Mas d'Enric des del dia 20.07.16 amb un contracte d'interinitat, per cobertura de vacant, signat el dia 20.07.16. Aquest contracte es va transformar en indefinit el dia 01.01.23, arran del procés d'estabilització de l'ocupació temporal dut a terme per la Generalitat de Catalunya.

La missió del lloc de treball de cuiner/a al CIRE és de preparar i elaborar, sota la supervisió del/la cap de cuina, els aliments que es consumeixen als centres penitenciaris, i garantir que tot el procés es realitzi en les condicions de qualitat, seguretat, higiene i neteja requerides i en els horaris assenyalats.

A nivell jeràrquic, aquest lloc de treball depèn del cap de cuina (també personal laboral del CIRE).

- **Si la cuinera Sra. Núria L.L coincidia amb l'intern en el desenvolupament de la seva feina**

L'horari de treball de l'auxiliar de cuina és de les 7 h del matí fins les 20 h, en dies alterns. En el cas de l'autor del crim, el Sr. Iulian S.O. treballava 15 dies al mes. La coincidència entre l'intern i la cuinera era d'un màxim de 5 dies al mes en l'horari de matí, 2 dies al mes en l'horari de tarda, i d'1 dia al mes en torn de matí i tarda en cap de setmana. Van treballar junts del 16.02.18 al 27.10.19 i posteriorment, del 07.05.20 al 07.11.23.

Segons consta al llibre de serveis, hi havia dos funcionaris/es al torn de tarda: una funcionària a la cabina de cuina i un funcionari assignat a l'interior de la cuina. El nombre d'interns que treballaven per torn a la cuina del CP Mas d'Enric era de 10 persones. El nombre de cuiners/es que treballaven a la cuina en el moment dels fets era de dues persones.

- **Si hi havia hagut algun incident previ entre ells**

L'informe tramès per la Secretaria assenyala que no consta cap incident previ ni cap queixa de la cuinera sobre l'intern. Tanmateix, segons fonts sindicals del CP Mas d'Enric, la cuinera hauria elevat una incidència sobre el pres fa aproximadament dos mesos per una discussió i perquè no li agradava el seu comportament.

Segons els mitjans de comunicació, fonts policials apunten que l'intern hauria actuat amb una motivació i de forma conscient atès com van tenir lloc els fets.

2a. Pel que fa a l'autor dels fets:

- **Delicte pel qual complia condemna**

L'intern ingressà al CP Mas d'Enric el 26.04.16 per un presumpte delicte d'homicidi. Va ser condemnat l'01.06.18 per la comissió d'un delicte d'assassinat i, de conformitat amb el veredict de culpabilitat dictaminat per Tribunal de Jurat, se li va imposar una pena de 11/0/0 de presó. Els fets delictius van ser l'assassinat d'una dona per les ferides ocasionades amb un ganivet. La víctima, que exercia la prostitució, havia mantingut contactes anteriors amb ell. En una d'aquestes trobades, l'abril de 2016, intern la va agredir brutalment amb un ganivet després d'una discussió i la va acabar matant degollada. Després es va lliurar a la policia.

- **Les destinacions laborals al centre penitenciari**

Del 06.06.16 al 15.02.18 als tallers productius com a auxiliar de manipulats
Del 16.02.18 al 27.10.18 al 27.10.19 d'auxiliar de cuina.
Del 28.10.19 al 06.05.20 d'auxiliar de botiga

Des del 07.05.20 estava treballant d'auxiliar de cuina fins el 31.10.23, dia en què va cometre una falta disciplinària que li va fer perdre aquesta destinació i extingir la seva relació laboral.

La sol·licitud d'accés de l'intern al servei auxiliar de cuina va ser valorada i elevada a proposta de la Junta de Tractament, que va a provar la seva incorporació al lloc de treball.

Les funcions que hi desenvolupava eren les recollides al catàleg de serveis auxiliar del CIRE, auxiliar de cuina. L'intern havia fet la formació d'ajudant del servei de cuina i comptava amb el nivell formatiu requerit per al lloc de treball des de l'abril de 2017. Així mateix, també comptava amb el carnet de manipulació d'aliments.

Cal dir que el treball a cuina és un lloc ben valorat per la població reclusa, en què hi treballen interns, dones i homes, en diferents torns horaris, matí i tarda, de dilluns a diumenge. Els que hi treballen s'encarreguen de rebre les matèries primeres al moll de càrrega i de repartir els àpats cuinats, a més de gestionar els espais d'emmagatzematge. Per tant, es tracta d'un lloc de confiança per les tasques que s'hi desenvolupen i els mitjans amb els quals treballen, supervisades pel o la cap de cuina i la resta de cuiners, que són treballadors/es del CIRE.

Val a dir que cadascun dels llocs de treball productius i els llocs de treball dels serveis auxiliars tenen associats uns requisits d'accés i tenen a veure, entre d'altres, amb la conducta adaptada a la normativa penitenciària, la qual cosa vol dir absència d'expedients disciplinaris i amb un comportament en els tallers productius i altres activitats de rehabilitació correctes.

Es fa èmfasi en el fet que fins aquell moment, no existia cap restricció d'accés a aquests llocs de treball per a les persones internes amb delictes contra les persones.

Pel que fa a la valoració de les persones internes com a candidates per a ocupar un lloc de treball d'auxiliar de cuina, en el cas que ens ocupa i durant el primer període, l'intern reunia les variables:

- a) Conducta adaptada a la normativa
- b) Desenvolupar en el període anterior, gairebé dos anys, activitats als tallers productius del centre
- c) Comptar amb el nivell formatiu requerit per al lloc de treball.
- d) Comptar amb el carnet de manipulació d'aliments
- e) Tenir una condemna de llarga durada
- f) Manca d'ingressos econòmics a peculi des de l'exterior
- g) Manca de suport social i familiar

A la segona etapa com auxiliar de cuina, la Junta de Tractament va considerar la falta comesa com un fet aïllat i li va permetre reincorporar-se al lloc de treball sense passar per la llista d'espera com la resta d'interns, atès que sota el seu parer es mantenien les variables per ocupar-lo, malgrat tenir l'expedient disciplinari vigent.

- **La conducta al centre penitenciari**

Quant a la conducta, s'informa que l'únic incident previ que li constava al seu historial va ser el del dia 31.10.2023, quan va tenir un incident amb un altre intern (manifestava que l'insultava) i per aquest motiu li va propinar un cop de puny, actuació de la qual es fa fer responsable immediatament davant del personal funcionari. Aquell dia se li va aplicar una mesura cautelar d'aïllament en cel·la durant el dia dels fets (31.10.2023) i posteriorment va retornar a fer vida ordinària en un altre mòdul, en espera de ser sancionat disciplinàriament pel fet comès.

No va ser fins la reunió de la Comissió disciplinària del dia 14.12.2023, en el marc de l'expedient disciplinari incoat per aquella acció (2140/2023) que va ser sancionat per una falta disciplinària molt greu, a 11 dies de sanció d'aïllament en cel·la, sanció que es trobava pendent de ser executada en el moment de traspàs de l'intern .

Aquest expedient disciplinari va ocasionar l'extinció laboral per raons de disciplina i seguretat penitenciària durant el període comprès entre el 31.10.23 i el dia 05.01.24. Tanmateix, l'intern causa baixa per l'expedient disciplinari esmentat el dia 07.11.23 (una setmana més tard) i no es reincorpora al seu lloc de treball fins el dia 05.01.24, quan encara no havia complert la sanció d'11 dies d'aïllament en cel·la.

3. Pel que fa a l'Administració penitenciària:

Durant el seu internament, l'intern va estar sempre classificat en règim ordinari, amb les revisions corresponents de grau semestrals. La previsió era que assolís la llibertat definitiva el 21.04.27.

L'intern va mostrar la seva disconformitat amb la proposta de treball que li va presentar l'equip multidisciplinari. Per aquest motiu, no existia una previsió de sortida de permís. La Junta de Tractament del CP Mas d'Enric tampoc no va estudiar mai cap permís de sortida de l'intern perquè no consta cap sol·licitud realitzada per ell.

Si bé en l'informe tramès per la Secretaria no s'especifica els programes d'intervenció que havia de realitzar, s'entén que pel tipus de delicte comès havia de fer l'específic de delictes violents (DEVI), entre d'altres.

El motiu que al·legava l'intern per signar en disconformitat el Programa de Individual de Tractament i refusar la proposta de programes d'intervenció, era que havia mort l'únic amic que tenia, que ja no tenia on anar, i que compliria el total de la condemna treballant per estalviar uns diners per a la seva sortida en llibertat definitiva, segons les anotacions dels professionals a l'agenda de tractament.

Cal posar de relleu que el PIT és un dels instruments més importants de què disposen els equips multidisciplinaris, des de l'òptica de rehabilitació, per planificar i orientar el procés de reinserció dels interns.

S'indica que des de l'abril de 2020, la Junta de Tractament va avaluar l'evolució de l'intern en un total de 14 ocasions, sense que s'informi de les dades o els elements

que es van avaluar ni dels resultats de l'avaluació tenint en compte que l'intern no havia realitzat els programes de tractament.

De la informació facilitada per la Secretaria es desprèn que els principals elements d'avaluació dels quals disposava l'Equip eren els hàbits laborals de l'intern i la participació en altres activitats del centre (tallers artístics i esport), però cap relacionat amb el delicte pel qual complia condemna, un factor clau del procés de reinserció i de minimització dels riscos de reincidència un cop l'intern complís la llibertat definitiva.

Hi ha constància que va iniciar el programa de pensament prosocial (21.01.20 al 06.02.20) associat a la gestió emocional, però no el va acabar per baixa voluntària. Es posa de relleu també que els professionals de l'àmbit de rehabilitació en diferents ocasions van proposar-li intervencions dirigides a les seves necessitats criminògenes vinculades a la seva activitat delictiva. Així, el segon trimestre de 2021, el darrer de 2022 i durant l'any 2023 se li van proposar en diferents ocasions, intervencions per motivar-lo en el tractament i millorar el reconeixement delictiu, les quals va refusar.

Cal dir que no queda clar si aquesta avaluació es va fer a través del RisCanvi, que s'identifica com un procediment de la valoració de risc d'una conducta violenta futura i que ens diu si un intern/a és de molt baix risc o de molt alt risc.

És probable, i llevat que se'ns informi del contrari, que atès que l'intern havia renunciat al tractament i al gaudi de permisos, no s'avalués el risc de reincidència a l'exterior, però cal posar de relleu que el RisCanvi pot ajudar a fer prediccions d'altres aspectes importants con la violència intrainstitucional.

Sobre la voluntarietat de participar en els programes de tractament, l'Administració només pot, d'acord amb el que estableix l'article 112.1 del Reglament penitenciari, estimular "la participació de l'intern en la planificació i execució del seu tractament" com sembla que va realitzar l'equip de referència, i la no participació no pot comportar cap conseqüència disciplinària, però sí que pot comportar l'absència de beneficis penitenciaris, com els permisos de sortida assenyalats.

4. Conclusions i recomanacions

Segons les dades facilitades per la Secretaria, no s'ha pogut aclarir si la Sra. Núria L.L va comunicar un incident previ o va presentar una queixa sobre l'actitud de l'intern, tal com apunten els mitjans de comunicació.

Tampoc no han quedat clars els motius pels quals l'intern no va complir la sanció imposada.

Un cop valorada adequadament tota la informació de què disposem, podem concloure que l'Administració penitenciària va actuar amb una certa laxitud en permetre que l'intern recuperés el seu lloc de treball a cuina malgrat el seu perfil, la manca d'adhesió al tractament, estar sancionat i no haver complert encara la sanció.

Si bé és cert que la intervenció en les persones que compleixen una condemna no és una ciència exacta, que hi ha aspectes específics del tractament penitenciari que no estan exempts d'un cert risc, i que no es podia saber que l'intern cometria un nou delicte dins de presó, l'Administració ha de fer tot el possible per minimitzar el risc.

Per tant, es fa la **RECOMANACIÓ** següent:

A l'hora de valorar l'accés dels interns a un lloc de treball, cal tenir en compte també totes les variables que tenen a veure amb l'evolució tractamental, el delicte pel qual l'intern compleix condemna, el resultat del RisCanvi i el tipus d'incidents violents que ha protagonitzat.

D'acord amb l'exposat, us demanem conèixer el vostre parer sobre aquesta resolució i les mesures que s'adoptaran al respecte.

Atentament,